

Banking and Financial Crises

Τραπεζικό Σύστημα και Κίνδυνοι
Banking System and Risks

Σύνοψη τραπεζικού συστήματος

- ▶ Τράπεζες ή χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (banks or financial institutions)
  - ▶ Π.χ.: Bank of America, Royal Bank of Canada, HSBC, Barclays, Credit Suisse, Deutsche Bank, Credit Agricole, Goldman Sachs, MetLife, Πειραιώς
- ▶ Κεντρική Τράπεζα
  - ▶ Προβλέψεις αγορών (ΑΕΠ, χρηματιστήριο, πετρέλαιο, διεθνής οικονομία)
  - ▶ Ανεξάρτητη νομισματική πολιτική
  - ▶ Επίβλεψη, έλεγχος και ρύθμιση τραπεζών
- ▶ Επιπρόσθετοι ελεγκτικοί οργανισμοί
  - ▶ Π.χ.: Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ΗΠΑ (Securities and Exchange Commission, SEC), European Central Bank (ECB), Treasury (Υπουργείο Οικονομικών)
- ▶ Κοινοβουλευτική Νομοθεσία
  - ▶ Π.χ. Dodd-Frank 2010 ΗΠΑ
- ▶ Διεθνείς συμφωνίες
  - ▶ Π.χ. Basel III

Τράπεζες

- ▶ Ιδιωτικοί οργανισμοί παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών
- ▶ Είδη τραπεζών
  - ▶ Παραδοσιακές τράπεζες: δέχονται καταθέσεις
  - ▶ Σκιώδεις τράπεζες (shadow banks or nonbanks): δεν δέχονται καταθέσεις
- ▶ Λειτουργίες τραπεζών
  - ▶ Διαμεσολαβητές ανάμεσα σε προσφορά και ζήτηση ρευστότητας
  - ▶ Επενδυτικοί μεσίτες, συγκέντρωση πληροφοριών, μείωση κόστους
  - ▶ Δημιουργία και μετασχηματισμός περιουσιακών στοιχείων (assets)
  - ▶ Τιτολοποίηση (securitization) και παράγωγα (derivatives or secondary securities)

Παραδοσιακές τράπεζες

- ▶ Δέχονται καταθέσεις
- ▶ Εισόδημα και κέρδη μέσω δανείων
- ▶ Υπόκεινται σε έλεγχο από τραπεζικές αρχές
- ▶ Δικαιούνται κυβερνητική υποστήριξη σε περίπτωση κρίσης

Ισολογισμός παραδοσιακών τραπεζών

- ▶ Παθητικό
  - ▶ Καταθέσεις
  - ▶ Ίδια κεφάλαια
  - ▶ Δάνεια από χρηματοπιστωτικές αγορές
- ▶ Ενεργητικό
  - ▶ Δάνεια σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις
  - ▶ Επενδύσεις σε τίτλους
    - ▶ Ομόλογα κυβερνήσεων και επιχειρήσεων
    - ▶ Πολύπλοκα επενδυτικά παράγωγα
    - ▶ Παράγωγα ασφάλισης/αντιστάθμισης

Σκιώδεις τράπεζες

- ▶ Δεν δέχονται καταθέσεις
- ▶ Εισόδημα και κέρδη μέσω επενδύσεων και τιτλοποίησης
- ▶ Δεν υπόκεινται σε έλεγχο από τραπεζικές αρχές
- ▶ Δεν δικαιούνται κυβερνητική υποστήριξη σε περίπτωση κρίσης

Ισολογισμός σκιωδών τραπεζών

- ▶ Εξαρτάται από είδος σκιώδους τράπεζας
- ▶ Π.χ. ασφαλιστικές εταιρείες
  - ▶ Παθητικό: ασφάλιστρα από ασφαλιστικά συμβόλαια
  - ▶ Ενεργητικό: επενδύσεις σε τίτλους
- ▶ Π.χ. επενδυτικές εταιρείες
  - ▶ Παθητικό: μετοχικό κεφάλαιο
  - ▶ Ενεργητικό: επενδύσεις σε τίτλους

Παραδείγματα τραπεζών

- ▶ Παραδοσιακές: Bank of America, CitiBank, Wells Fargo, Capital One, Chase, Bancorp, HSBC, Deutsche Bank, Credit Agricole, Πειραιώς
- ▶ Σκιώδεις:
  - ▶ Investment banks: Goldman Sachs, JPM Chase, Morgan Stanley, Citigroup
  - ▶ Mutual and hedge funds: Goldman, JPM Chase, Morgan Stanley, Black Rock, Fidelity, Vanguard, Bridgewater Associates, Citadel, (Madoff)
  - ▶ Insurance companies: AIG, Metlife, Prudential, Allstate, Progressive
  - ▶ Finance companies: Visa, Mastercard, JPM Chase, BoA, Morgan Stanley, Wells Fargo, American Express, Goldman, BlackRock, Citigroup, (GMAC)
  - ▶ Brokers: Charles Schwab, Fidelity, Etrade, TD Ameritrade

Τιτλοποίηση (securitization)

- ▶ Περιουσιακά στοιχεία (assets) ή χρηματοοικονομικοί τίτλοι (securities)
  - ▶ Πρωτογενή, π.χ. μετοχή εταιρείας, ομόλογο δημοσίου
  - ▶ Δευτερογενή (derivatives): Αντλούν αξία από τα υποκείμενα πρωτογενή
- ▶ Τιτλοποίηση: μη ρευστό περιουσιακό στοιχείο (illiquid asset) μετατρέπεται ή μετασχηματίζεται σε ρευστό δευτερογενή επενδυτικό τίτλο (securitized asset)
- ▶ Mortgage-backed securities (MBSs): δάνεια κατοικίας (mortgages) από παραδοσιακή που τα χορήγησε (originator) σε σκιώδη
  - ▶ Η σκιώδης μετατρέπει το πακέτο στεγαστικών δανείων σε καινούριο και ενιαίο επενδυτικό προϊόν ή τίτλο, το MBS, και το πουλάει στο ευρύτερο επενδυτικό κοινό
  - ▶ Οι επενδυτές λαμβάνουν εισόδημα από τα MBS, σαν να έχουν αυτοί δανείσει τα κεφάλαια στους δανειζόμενους
- ▶ Κάθε περιουσιακό στοιχείο που γεννά εισόδημα μπορεί να τιτλοποιηθεί, π.χ. στεγαστικά, δάνεια αυτοκινήτων, πιστωτικές κάρτες
- ▶ Collateralized debt obligations (CDO): Αγορά μεριδίου σε δέσμη δανείων που υποστηρίζονται από εχέγγυα (collateral) μειώνει επενδυτικό κίνδυνο

Γιατί CDOs;

- ▶ Οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (Credit rating agencies, CRAs): Moody's, Standard & Poor's, Fitch
- ▶ Αξιολογούν τίτλους με βάση πιθανότητα πλήρους εξόφλησης (full repayment)
- ▶ Οι κλάσεις αξιολόγησης λέγονται tranches
- ▶ Σπάνιοι οι πρωτογενείς τίτλοι με την υψηλότερη αξιολόγηση (AAA)
  - ▶ Π.χ. μόνο 5% της προσφοράς επιχειρηματικών ομολόγων
- ▶ Όμως, πολλοί θεσμικοί επενδυτές (institutional investors) υποχρεωμένοι να επενδύουν μόνο σε AAA
- ▶ CDOs δημιουργούν προσφορά AAA παραγώγων, ακόμα και αν οι πρωτογενείς τίτλοι δεν είναι AAA
  - ▶ Διαφοροποίηση ρίσκου (diversification)
  - ▶ Τα περιουσιακά στοιχεία που υποστηρίζουν το παράγωγο μπορούν να κατασχεθούν σε περίπτωση δανειακής αθέτησης
- ▶ Οι χαμηλές αξιολογήσεις συλλέγονται σε CDOs υψηλής απόδοσης και πωλούνται σε επενδυτές με υψηλή ανοχή στο ρίσκο

Πόσο αξιόπιστες είναι οι αξιολογήσεις των CDOs;

- ▶ Σε αντίθεση με τα AAA ομόλογα, τα AAA CDOs βελτιστοποιούνται ώστε να ενέχουν το ελάχιστο δυνατό εχέγγυο (collateral)
  - ▶ Πιο ριψοκίνδυνα από AAA ομόλογα
- ▶ Το ρίσκο των AAA παραγώγων εξαρτάται από την πιθανότητα ενός γενικευμένου αρνητικού σοκ (negative aggregate shock), όπως μια κρίση ή μια πτώση των τιμών ακινήτων
  - ▶ Ένα τέτοιο σοκ επηρεάζει ταυτόχρονα αρνητικά πολλούς από τους πρωτογενείς τίτλους
- ▶ Οι οργανισμοί αξιολόγησης έχουν
  - ▶ Καλή δυνατότητα μοντελοποίησης και υπολογισμού ιδιοσυγκρατικών κινδύνων αθέτησης (idiosyncratic default risk)
  - ▶ Αλλά όχι συστημικών κινδύνων (aggregate/systemic risk) ή ιδιοσυγκρατικών συσχετίσεων

MBSs και CRAs

- ▶ Investment banks πλήρωναν στις CRAs για να λάβουν AAA αξιολόγηση
- ▶ 2002-2007: Πάνω από \$3 τρισ δάνεια σε subprimes μετατράπηκαν σε MBS, CDOs υψηλής αξιολόγησης
- ▶ Το 2008
  - ▶ Αυτά τα παράγωγα κατέγραψαν απώλειες άνω των \$500 δισ
  - ▶ CRAs μείωσαν αξιολόγηση MBSs αξίας \$1.9 τρισ
  - ▶ Merrill Lynch πούλησε CDOs αξίας άνω των \$30 δισ για 22 σεντς στο \$
- ▶ Μήνυση απο επενδυτές
  - ▶ First Amendment defense: a credit rating is an opinion protected as free speech and requires plaintiffs to prove actual malice by the agency

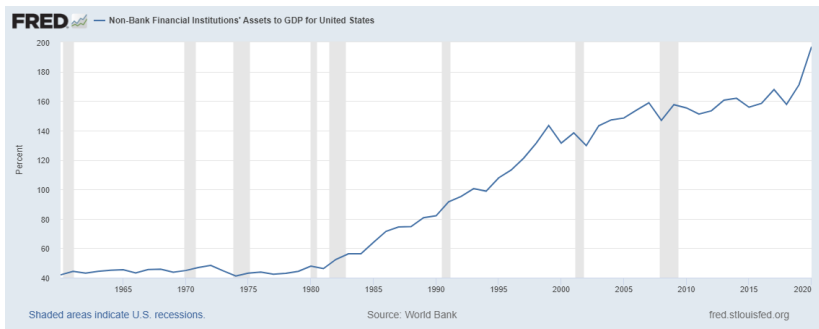
Πλεονεκτήματα τιτλοποίησης

- ▶ Δίνει στον originator δυνατότητα να αφαιρέσει περιουσιακά στοιχεία από ισολογισμό (balance sheet)
  - ▶ Off balance sheet (OBS) items
  - ▶ Τράπεζα εμφανίζεται καλύτερη, αν τα αφαιρούμενα είναι κακής ποιότητας
- ▶ Περιθώριο για νέα δάνεια και, επομένως, κέρδη
- ▶ Κέρδη από τα assets που πουλάει ή μεταφέρει στις σκιάδες
- ▶ Αύξηση της προσφοράς δανείων στην οικονομία
- ▶ Βελτίωση αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (credit rating)
- ▶ Μείωση επενδυτικού κινδύνου μέσω διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου (pooling, law large numbers)
- ▶ Αξιοποίηση τεχνολογικής προόδου

Μειονεκτήματα τιτλοποίησης

- ▶ Συμβόλαια ανάμεσα σε παραδοσιακή και σκιώδη τράπεζα
  - ▶ δεν υφίστανται
  - ▶ ή δεν είναι διαθέσιμα στους ελεγκτές και στο κοινό
  - ▶ ή δεν είναι καλής ποιότητας
- ▶ Άρα, τα κατωτέρω δεν είναι ξεκάθαρα:
  - ▶ Πώληση ή μεταφορά ή μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων από παραδοσιακή σε σκιώδη και, άρα, εισόδημα και μοίρασμά του
  - ▶ Τιμολόγηση παραγώγων (MBSs, CDOs)
  - ▶ Ποιότητα παραγώγων
  - ▶ Διευθέτηση σε περίπτωση αθέτησης πρωτογενών δανείων
- ▶ Οι σκιώδεις είναι ανεξέλεγκτες
  - ▶ Αναλαμβάνουν μεγάλα ρίσκα με μόνο στόχο την κερδοσκοπία
  - ▶ Συντελούν στη δημιουργία χρηματοπιστωτικών κρίσεων
  - ▶ Δημιουργούν προβλήματα ηθικού κινδύνου (moral hazard)
    - ▶ Δεν έχουν κίνητρο για παρακολούθηση κινδύνων που αναλαμβάνουν

Αξία σκιωδών assets προς ΑΕΠ στις ΗΠΑ

- ▶ Εκτίμηση, γιατί ακριβή στοιχεία δεν υπάρχουν, καθώς η αξία των τιτλοποιημένων στοιχείων είναι άγνωστη
- ▶ Τεράστιο μέγεθος, ανεξέλεγκτος τομέας, κίνδυνοι ελλοχεύουν στις σκιές

Off Balance Sheet (OBS) στοιχεία

- ▶ Τι συμβαίνει/σημαίνει όταν ένα στοιχείο γίνεται OBS;
- ▶ Δεν ξέρουμε!
- ▶ Ένα στοιχείο (asset, liability) πρέπει να εμφανίζεται στον τραπεζικό ισολογισμό όταν
  - ▶ Η τράπεζα το κατέχει
  - ▶ Η τράπεζα είναι νομικά υπεύθυνη για αυτό
  - ▶ Είναι πιθανό, μετρήσιμο και meaningful
- ▶ Στοιχείο γίνεται OBS με πώληση, μεταφορά, ενοικίαση...
  - ▶ Πώληση είναι ο πιο διαφανής τρόπος, γιατί καταγράφεται, γεννά εισόδημα, και δε δημιουργεί αμφιβολίες ιδιοκτησίας
  - ▶ Οι άλλοι τρόποι είναι νεφελώδεις
- ▶ Και, κατά πάσα πιθανότητα, οι σκιώδεις τράπεζες κατέχουν τα μισά περιουσιακά στοιχεία στον κόσμο

Αξία OBS τραπεζών ΗΠΑ

	1992	2003	2007	2009	2012*	Distribution 2012
Commitments to lend	\$ 1,272.0	\$ 5,398.9	\$ 7,263.9	\$ 5,406.3	\$ 5,234.6	2.2%
Future and forward contracts (exclude FX)						
On commodities and equities	26.3	104.9	251.2	186.2	345.2	0.2
On interest rates	1,738.1	7,209.8	9,116.9	20,995.8	30,634.9	12.9
Notional amount of credit derivatives	9.6	1,001.2	15,862.8	14,112.3	13,997.6	5.9
Standby contracts and other option contracts						
Option contracts on interest rates	1,012.7	12,539.5	20,984.4	27,166.2	26,332.8	11.1
Option contracts on foreign exchange	494.8	1,298.3	4,024.7	2,714.0	4,480.8	1.9
Option contracts on commodities	60.3	767.5	2,715.9	2,001.5	2,539.5	1.1
Commitments to buy FX (includes \$US), spot, and forward	3,015.5	4,351.1	10,057.9	9,212.5	15,321.4	6.5
Standby LCs and foreign office guarantees (amount of these items sold to others via participations)	162.5	348.9	1,139.6	1,098.5	1,257.5	0.5
Commercial LCs	(14.9)	(60.3)	(220.5)	(192.1)	(302.0)	
Participations in acceptances	28.1	24.2	29.7	22.5	24.2	0.0
Securities borrowed or lent	1.0	0.5	0.1	0.0	0.0	0.0
Other significant commitments and contingencies	107.2	852.0	2,052.2	1,027.3	996.7	0.4
Notional value of all outstanding swaps	8.7	53.3	173.1	151.7	224.3	0.1
Total	2,122.0	44,082.7	103,091.1	139,126.6	135,555.8	57.2
Total assets (on-balance-sheet items)	\$ 10,075.8	\$ 78,032.8	\$ 176,763.5	\$ 223,221.4	\$ 236,945.3	100.0%
	\$ 3,476.4	\$ 7,602.5	\$ 11,176.1	\$ 11,822.7	\$ 13,069.9	

► Source: FDIC, Statistics on Banking, various issues

Σκιώδεις τράπεζες στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- ▶ Περιουσιακά στοιχεία σκιωδών τραπεζών διπλασιάστηκαν 2009-2019, από 25 σε 50 τρισ ευρώ
- ▶ Υπερδιπλάσιο μέγεθος από το ΑΕΠ της ΕΕ
- ▶ Τους ανήκει 56% των περιουσιακών στοιχείων του συνολικού χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ
- ▶ Δάνεια σε επιχειρήσεις από σκιώδεις διπλασιάστηκαν 2009-2019, από 15% σε 30% συνολικών δανείων

Τραπεζικοί κίνδυνοι

- ▶ Επιτοκιακός κίνδυνος (interest rate risk): Διακυμάνσεις επιτοκίων
- ▶ Κίνδυνος αγοράς (Market risk): Γενικευμένος (aggregate) κίνδυνος, π.χ. ύφεση
- ▶ Πιστωτικός κίνδυνος (credit risk): Δανειακή αθέτηση
- ▶ Σκιώδης κίνδυνος (shadow risk): Από τη διαδικασία τιτλοποίησης και τα μειονεκτήματά της
- ▶ Κίνδυνος ρευστότητας (liquidity risk): Έλλειψη ρευστότητας, π.χ. για ικανοποίηση αναλήψεων
- ▶ Συναλλαγματικός κίνδυνος (foreign exchange risk): Διακυμάνσεις τιμής συναλλάγματος
- ▶ Sovereign risk: Κίνδυνος εθνικής χρεοκοπίας, ιδιαίτερα για ομόλογα δημοσίου
- ▶ Τεχνολογικός κίνδυνος (technological risk): Απάτη, μαύρο χρήμα, ξέπλυμα χρήματος, AI (Bitcoin)